

3. *Воспитание детей дошкольного возраста* (1990). Київ: Радянська школа. 8.
4. Хьелл, Л. & Зиглер, Д. (1998). *Теории личности*. Санкт-Петербург: Питер Ком, 608.
5. Харрис, Т. (1993). *Я – хороший, ты хороший*. Москва: Соль. 176.
6. Субботский, Е. В. (1991). *Ребенок открывает мир : книга для воспитателя детского сада*. Москва: Просвещение, 207.
7. *Эмоциональное развитие дошкольника: Пособие для воспитателей дет. сада*. (1985). / А. В. Запорожец, Я. З. Неверович, А. Д. Кошелева и др.; (Ред.) А. Д. Кошелевой. Москва: Просвещение, 176.
8. Гозман, Л. Я. (1987). *Психология эмоциональных отношений*. Москва: МГУ, 175.
9. Лешли, Д. (1986). *Работать с маленькими детьми*. Москва: Просвещение, 223.
10. Фрейджер, Р., & Фейдимен, Д. (2008). *Большая книга психологии*. Личность. Теории, упражнения, эксперименты / Пер. с англ. Санкт-Петербург: Прайм-ЕВРОЗНАК, 704.
11. Крайг, Г. (2000). *Психология развития*. Санкт-Петербург: Издательство «Питер», 992.

Д.Д. Бибик
м. Київ

ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЛІДЕРСТВА В КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

У публікації окреслено проблему соціального лідерства в контексті соціальної роботи. Актуалізовано перелік стратегічних документів нормативно-правового поля підготовки соціальних працівників в європейському співтоваристві. Висвітлено сучасні уявлення про напрями формування перспективної практики соціальної роботи.

Ключові слова: соціальне лідерство, соціальна робота, майбутні соціальні працівники.

Останнім часом в Україні велике значення приділяється проблемі місця та ролі соціального лідерства у сфері соціальної роботи. Проблема соціального лідерства в теорії та практиці соціальної роботи зумовлена швидко змінними перетвореннями, які нині відбуваються в соціальній галузі України. Актуалізація соціальних змін безперечно пов'язує площину проблеми соціального лідерства з необхідністю розширення глобального та національного простору наукової галузі та професії «соціальна робота».

Доцільність розв'язання означеної проблеми пов'язана з необхідністю подолання суперечності між суспільним запитом на формування соціального лідерства у соціальних працівників та недостатньою увагою до розв'язання цієї проблеми закладів вищої освіти, що здійснюють підготовку студентів до соціальної роботи.

Важливість цієї проблеми пов'язана зі стратегічними документами

Міжнародної асоціації соціальних працівників (IFSW): «Світові пріоритети соціальної роботи і соціального розвитку: зобов'язання щодо дій» (Global Definition), «Глобальне визначення соціальної роботи» (Семигіна, 2015). Для об'єктивного розуміння ролі й значення соціального лідерства важливо враховувати те, що «Світові пріоритети соціальної роботи і соціального розвитку: зобов'язання щодо дій» (The Global Agenda) стали дискусійним викликом для міжнародного визначення соціальної роботи, оскільки Міжнародна федерація соціальних працівників (IFSW) та Міжнародна асоціація шкіл соціальної роботи (IASSW) впроваджують до світового наукового перебігу нове розуміння «Глобального визначення соціальної роботи» (Global Definition). Підставою для таких спільних дій була необхідність врахування значущості соціальної роботи у сприянні соціальним змінам та розвитку, соціальній згуртованості та активізації людей (Семигіна, 2015).

Саме тому, чіткість орієнтування на вирішення соціальних проблем залежить від здатності людини до продукування інновацій, які мають сприяти сталому й суспільному розвитку через полегшення вирішення нагальних глобальних викликів, отримання нових знань, уявлень, ідей, методів, стратегій нового мислення для застосування їх у подоланні соціальних проблем як старих, так і нових (Бибик, 2019). Звичайно, що суспільні відносини, які відбуваються в Україні, є складними і суперечливими та вимагають нового цілісного майбутнього соціального працівника в динамічному соціальному просторі та необхідні засоби соціального лідерства для оптимізації його можливостей за будь-яких обставин.

Проте, сучасна практика соціальної роботи, спирається на власні теорії й локальні практики їхнього застосування відповідно до глобального визначення соціальної роботи (Global Definition). Так, аналіз професійної діяльності в галузі соціальної роботи дає можливість констатувати, що за критерієм суспільної мети реалізуються такі сучасні уявлення щодо теорії та моделей, які формують перспективну практику соціальної роботи за наступними напрямками (Turner, 2006):

- 1) соціальна робота, що орієнтована на сильні сторони клієнтів (Strength-Based Perspective);
- 2) зелена соціальна робота (green social work);
- 3) адміністративна соціальна робота (administration in Social Work).

Отже, перспективи розвитку власних теорій соціальної роботи впливають на перспективність розвитку галузі соціальної роботи.

Доцільно зазначити, що соціальні працівники не можуть пасивно відтворювати соціальні зміни в суспільстві, через те, що повинні проводити активний пошук шляхів та інноваційних ідей для розв'язання нагальних соціальних проблем. Відтак, професіоналів для соціальної сфери потрібно готувати так, щоб вони були здатні змінити, усунути та мінімізувати негативні соціальні прояви у суспільстві. У такий спосіб теорія та практика соціальної роботи підтверджує одну із ключових складових професійної діяльності соціальних працівників, яка забезпечує якісні зрушення завдяки підготовці студентів до професії «соціальний працівник».

Визначаючи їх, дослідники або керуються традиційним підходом до особистості майбутнього фахівця або спираються на *ідеальну модель лідерських компетентностей сучасного фахівця соціальної сфери*, здебільшого це особистісні властивості, значно рідше може бути мислення як професійна важлива якість. Згідно з цим професійні компетенції ставлять на перше місце, але значну роль надають професійно-необхідним та соціально-значущим якостям фахівців. Професіоналізм як характеристика суб'єкта діяльності показує, якою мірою фахівець володіє методологією професійної діяльності, змістом, засобами та способами розв'язання фахових завдань. З іншого боку, можна судити про рівень професіоналізму за відповідністю сформованості моральних цінностей, принципів, переконань, які пред'являє професія.

Сучасні потреби практики соціальної роботи в Україні вимагають постійного переосмислення як теоретичної основи удосконалення змісту, форм, методів та засобів навчання у вищій школі, так і практичної реалізації підготовки соціальних працівників. Але, для багатьох соціальних працівників

необхідність керуватися у своїй діяльності не тільки професійними стандартами, але і регулярно оновлювати й поповнювати власні теоретичні та практичні знання ще не є невід'ємною частиною їх роботи. При цьому сучасна соціальна робота відчуває потребу в компетентних фахівцях, які здатні діяти та змінювати світ на краще шляхом постійного особистісного та професійного зростання.

Означимо, що професійний та особистісний розвиток майбутніх соціальних працівників визначається цілісним уявленням структури діяльності та професійного світогляду, його ціннісних орієнтацій, стимулюючи власні здобуті соціальні навички та соціальну активність й основні мотиви здійснення професійної діяльності. Професійний успіх соціального працівника визначається результативністю його діяльності, а результат залежить від професійних можливостей фахівця соціальної сфери.

Узагальнюючи, можна зазначити, що соціальне лідерство, за своєю суттю багатогранне, а тому проблема соціального лідерства повинна поставати як сучасна модель узагальнених тенденцій підтримки в контексті соціальної роботи. Відповідно, кількість соціальних змін, що впливають на соціальні процеси в суспільстві та громаді, дозволяє вести мову лише про результативність у галузі соціальної роботи. Саме дану унікальність соціальної роботи відтворюють у професійній діяльності фахівці соціальної сфери як основні суб'єкти практичної соціальної діяльності.

Список використаних джерел

1. Бирик, Д. (2019). Лідерство в сфері сталого розвитку: шляхи практичної реалізації в умовах підготовки соціальних працівників. *Актуальні соціальні проблеми України і Польщі: соціально-педагогічний аспект*. Г. Бейгер (Ред.). Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя. 302-314,.
2. Семигіна, Т. (2015). Міжнародна соціальна робота: глобальні пріоритети соціального розвитку і нове визначення соціальної роботи. *Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України*, 1-2, 6-11. Взято з http://nbuv.gov.ua/UJRN/VAPSV_2015_1-2_3.
3. Global Definition of Social Work. IFSW, IASSW. Взято з <https://www.iassw-aiets.org/globaldefinition-of-social-work-review-of-the-globaldefinition/>
4. The Global Agenda for Social Work and Social Development. Retrieved from <http://www.globalsocialagenda.org>
5. Turner, F. J. (Ed.). (2006). *Encyclopedia of Canadian social work*. Wilfrid Laurier Univ. Press. p. 341.

СТАН ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ПІДЛІТКІВ У ПРОЦЕСІ СПОРТИВНО-ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЗАКЛАДАХ ЗСО

Проаналізовано стан військово-патріотичного виховання молодших підлітків у процесі спортивно-ігрової діяльності в закладах загальної середньої освіти. З'ясовано причини, які перешкоджають підвищенню ефективності військово-патріотичного виховання молодших підлітків у процесі спортивно-ігрової діяльності. Визначено рівні військово-патріотичної вихованості молодших підлітків у процесі спортивно-ігрової діяльності.

Ключові слова: *військово-патріотичне виховання, молодші підлітки, заклади загальної середньої освіти, спортивно-ігрова діяльність.*

На сучасному етапі розвитку України, коли існує загроза втрати державної незалежності та територіальної цілісності країни, виникла нагальна потреба здійснення системних заходів, спрямованих на підвищення ефективності військово-патріотичного виховання молодших підлітків у процесі спортивно-ігрової діяльності в закладах загальної середньої освіти.

Досить детально висвітлили проблему військово-патріотичного виховання учнівської молоді в закладах загальної середньої освіти науковці: Аронов (1989), Шаповалов, & Діхтяренко (2019), Єрмоменко (2014), Івашковський (2010), Коломоєць (2011), Остапенко, Зубалій, & Тимчик (2019) та інші.

З метою виявлення чинників активізації військово-патріотичного виховання учнів 5–6 класів у процесі спортивно-ігрової діяльності нами вивчався існуючий стан військово-патріотичного виховання учнів 5–6 класів в закладах загальної середньої освіти. Результати опитування щодо ставлення молодших підлітків та керівників гуртків (секцій) до різних форм спортивно-ігрової діяльності в закладах загальної середньої освіти представлено в таблиці 1.